

Bemærkninger til lovforslaget.

Almindelige bemærkninger.

I. Indledning.

1. I 1968 nedsatte justitsministeriet et udvalg med den opgave at gennemgå bestemmelserne i retsplejeloven om straffesagers forberedelse og behandling inden domsforhandling.

Udvalget afgav i efteråret 1971 en betænkning om efterforskning i straffesager m. v. (nr. 622/1971), i efteråret 1974 en betænkning om anholdelse og varetægt (nr. 728/1974) og i efteråret 1977 en betænkning om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning (nr. 801/1977). Alle tre betænkninger indeholder udkast til lov om ændring af retsplejeloven.

Udvalget forventer i slutningen af 1977 at afgive en betænkning om forsvarerbeskikkelse under efterforskningen og vil herefter fortsætte gennemgangen af de særlige retsmidler under efterforskningen i straffesager: Besigtigelse, beslaglæggelse og telefonaflytning, ransagning og beslaglæggelse af sigtedes formue (kapitel 67-69 og 73) samt personundersøgelser (kapitel 73 a).

2. Betænkningerne har været sendt til udtalelse hos præsidenterne for østre landsret, vestre landsret, Københavns byret, Århus by- og herredsret, Aalborg by- og herredsret og Odense by- og herredsret, Den danske Dommerforening, Foreningen af dommerfuldmægtige i Danmark, rigsadvokaten, Foreningen af politimestre i Danmark, politidirektøren i København, Foreningen af politiassessorer og politifuldmægtige i Danmark, advokatrådet og, for så vidt angår betænkningerne nr. 622/1971 og nr. 728/1974, tillige foreningen KRIM.

3. Justitsministeriet fremsatte den 6. februar 1976 forslag til lov om ændring af retsplejeloven (Efterforskning i straffesager, anholdelse og varetægt m. v.), jfr. Folketingstidende 1975-76, sp. 5422 og 8066, tillæg A, sp. 3697. Forslaget var til 1. behandling den 31. marts 1976, men nåede ikke at blive færdigbehandlet i folketingssamlingen 1975-76. Forslaget blev derefter genfremsat den 4. november 1976, jfr. Folketingstidende 1976-77, 1. samling, sp. 1261 og 1803, og var til 1. behandling den 18. november 1976. Forslaget bortfaldt som følge af folketingsvalget den 15. februar 1977, blev genfremsat den 3. marts 1977, jfr. Folketingstidende 1976-77, 2. samling, sp. 66 og 781, og var til 1. behandlingen den 16. marts 1977, men nåede på ny ikke at blive færdigbehandlet. Det forslag, der nu fremsættes, er i det væsentlige identisk med de tidligere fremsatte forslag for så vidt angår bestemmelserne om efterforskning i straffesager, an-

holdelse og varetægt m. v., men omfatter endvidere forslag til en revision af retsplejelovens kapitel 93 a om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning, der er udarbejdet på grundlag af betænkning nr. 801/1977.

4. Under lovforslagets udarbejdelse har der foreligget en »Modbetænkning om anholdelse og varetægt« redigeret af landsretssagfører Jan Schultz-Lorenzen.

Endvidere har bl. a. rigsadvokaten, Foreningen af politimestre i Danmark, Dansk Kriminalpolitiforening samt Foreningen af beskikkede advokater i København og Sammenslutningen af beskikkede advokater i retskredsene omkring København fremkommet med udtalelser om lovforslaget efter dets fremsættelse i folketinget.

II. Efterforskning i straffesager.

A. Udvalgets betænkning

Betænkningen om efterforskning i straffesager m. v. angår hovedsagelig de almindelige regler om behandling af straffesager inden domsforhandlingen (kap. 70, 74 og 75).

De gældende regler bygger på en to-delt ordning, nemlig en efterforskning, der forestås af politiet, og en forundersøgelse, som foregår ved retten. Den historiske baggrund for forundersøgelsen er den inkvisitoriske procesordning, hvor en dommer havde ledelsen af undersøgelsen og af egen drift søgte sagen oplyst bedst muligt.

1. Det er udvalgets hovedsynspunkt, at disse regler bør afløses af et *énstrengt system* for straffesagers forberedelse, som tager sit udgangspunkt i den politimæssige undersøgelse – der fortsat foreslås betegnet som »efterforskningen« – men som tillige regulerer domstolenes medvirken under efterforskningen. Til støtte herfor henviser udvalget til, at forundersøgelsen har mistet en væsentlig del af sin betydning, idet undersøgelsesarbejdet i praksis forestås af politiet og anklagemyndigheden på egen hånd under rettens kontrol. Væsentligere er dog, at en retlig undersøgelsesform, hvor dommeren – som det sker ved forundersøgelsen – tillæges opgaver som undersøgelsesleder, efter udvalgets opfattelse er uførelig med dommerens stilling i retsplejen. Dommeren bør på efterforskningsstadiet ikke engageres i undersøgelsen, og hans opgaver bør derfor indskrænkes til at føre kontrol med lovligheden af politiets efterforskningsvirksomhed, at afgøre tvistigheder om sigtedes og forsvarerens beføjelser og at tage stilling til de efterforskningskridt, f. eks. fængsling, ransagning